

ДЕЯКІ ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЩОДО СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Ефективність досудового слідства безпосередньо пов'язана з рівнем теоретичного осмислення сутності та значення слідчих дій, особливостей вирішуваних ними завдань збирання, дослідження, оцінки і використання доказів з метою встановлення істини в кримінальній справі. З прийняттям нового кримінально-процесуального законодавства постала потреба дослідження слідчих (розшукових) дій. Дослідження цієї проблеми призначене забезпечити пізнання різноманітних аспектів слідчих дій: кримінально-процесуального, морально-етичного, психологічного, організаційно-тактичного, визначення напрямів їх розвитку та удосконалення.

Особливого значення набуває розробка нових та удосконалення існуючих кримінально-процесуальних, організаційно-тактичних заходів, психологічних прийомів, що застосовуються під час провадження слідчих дій, покликаних підвищити їх якість та ефективність. В тій чи іншій мірі даній проблематиці були присвячені роботи багатьох вчених. Разом з тим на нашу думку не проводилось дослідження кримінально-процесуального, морально-етичного, психологічного та організаційно-тактичного аспектів слідчих (розшукових) дій, напрямів їх розвитку та удосконалення. Тривалий час наука як кримінального процесу, так і криміналістики потребують однозначного наукового і законодавчого визначення поняття «слідча дія», його різновидів та змісту. На це були спрямовані зусилля провідних теоретиків і практиків, напрацьований значний дослідницький матеріал, але проблема продовжує залишатися відкритою і актуальною, а сьогодні ще більш складною, оскільки з'явилося поняття слідчі (розшукові) дії. Незважаючи на те, що законодавець (ст.223 КПК України) визначає вимоги до проведення слідчих (розшукових) дій в ньому зовсім не йде мова про їх поняття, а визначається лише те, що вони є діями. Тому слід зазначити, що законодавець не використовує однозначного тлумачення поняття «слідчі (розшукові) дії». У певних випадках їх зміст може передбачати розширене тлумачення, коли під слідчими розуміються всі процесуальні дії слідчого, які він вчиняє під час розслідування кримінальної справи. У вузькому значенні під слідчими діями розуміють лише ті, які направлені на безпосереднє вирішення завдань доказування. Для вирішення такої потреби необхідно звернутися до напрацьованих науковців, але в теорії наук кримінального процесу і криміналістики відсутнє однозначне визначення поняття «слідчі дії». Так, деякі науковці розуміють під слідчими діями всі процесуальні акти слідчого, що вчиняються ним під час розслідування злочину: цю думку поділяють О.М. Ларін, І.М. Лузгін, І.Ф. Герасимов [1, с.148-149; 2, с.58-59; 3,с.30]; деякі – виділяють групи слідчих дій для надання особам статусу учасників кримінального процесу; припинення злочину та притягнення винних до відповідальності, забезпечення прав осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві [4, с.49-51; 5, с.183]. Частина дослідників дотримуються точки зору про включення до слідчих дій лише тих з них, які виконують функції збирання, перевірки, дослідження, оцінки доказів [6, с.19; 7, с. 205; 8, с.296].

Поняття «слідчі дії» здавна відоме в історії вітчизняного кримінального судочинства. У Статуті кримінального судочинства 1864 року цей термін був використаний для відокремлення процесуальних дій судового слідчого від тих дій, які виконувались чинами поліції [9, с.126]. У перших роботах з криміналістики автори також зверталися до терміну «слідчі дії», не з'ясовуючи їх відмінності від решти дій, що здійснюються слідчим під час розслідування злочину. Так, С.Н. Трегубов веде мову про слідчі дії на місці злочину, до яких включає всі дії, які вчиняються слідчим на місці події. Поряд з цим автор зазначає про особливо вагоме значення таких слідчих дій як огляд, обшук, освідування, дослідження речових доказів [10, с.16-61]. Тобто, законодавцем, вченими, судовою владою ототожнювалися поняття «слідчі дії – дії слідчого», відбувалося їх розширене юридичне тлумачення. То як бути в сьогоднішньому трактуванні слідчої (розшукової) дії, адже слідчий не може проводити розшукові дії, може необхідно було говорити про пошукові дії, що на нашу думку не підмінювало б поняття, а правильно дозволяло визначати як поняття так і мету та сутність слідчої (розшукової) дії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ларин А.М. Расследование по уголовному делу. Планирование, организация. – М.: Юрид. лит., 1970. – 224с.
2. Лузгин И.М. Расследование как процесс познания. – М.: Юрид. лит., 1969. – 178с.
3. Герасимов И.Ф. Некоторые проблемы криминалистики // Ленинский принцип неотвратимости наказания и задачи советской криминалистики. – Свердловск: Изд-во УГУ, 1972. – С.25-37.
4. Тетерин Б.С., Трошкин Е.З. Возбуждение и расследование уголовных дел. – М. – 1997 – 237с.
5. Уголовный процесс: Учебник для студ.юр. вузов и факультетов / Басков В.И., Гуценко К.Ф., Ковалев М.А., Куцова Э.В. и др. – М.: Зерцало, 1997. – 509с.
6. Бахин В.П. Понятие, сущность и содержание криминалистической тактики. Лекция. – К, 1999. – 34с.
7. Шепітько В.Ю. Криміналістика. Енциклопедичний словник (українсько-російський та російсько-український). За ред. акад. НАН України В.Я. Тація. – Харків.: Право, 2001. – 560с.
8. Тертишник В.М. Науково-практичний коментар до Кримінально-процесуального кодексу України. – К.: А.С.К., 2002.—1056с.
9. Горбачов О. Слідчі дії: термінологія, поняття, види // Вісник Академії правових наук України. – X, 1997. – Вип.2. – С. 125-130.
10. Трегубов Н.С. Основы уголовной техники. Научно-технические приемы расследования преступлений. Практическое руководство для судебных деятелей / Изд. юрид. книжного склада «Право». – Петроград, 1915. – 334с.

В. В. Чайковська,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного та господарського права,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВИ ЯК ПРЕДМЕТ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Визначення на законодавчому рівні зовнішньоекономічної діяльності (далі – ЗЕД) міститься як у Господарському кодексі, так і в Законі «Про зовнішньоекономічну діяльність» (далі – Закон «Про ЗЕД»). У Кодексі (ст. 377) під нею розуміється «господарська діяльність, яка в процесі її здійснення потребує перетинання митного кордону України майном... та/або робочою силою», а у Законі – як «діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами».

Як видно, ці визначення не передбачають участі держави у ЗЕД, адже у них йдеться про участь суб'єктів господарювання, до яких згідно з ст. 8 ГК держава не відноситься. Однак, це не відповідає реальному стану зовнішньоекономічних відносин. Не можна заперечувати зовнішньоекономічну функцію держави. Зокрема, М. Булкат, досліджуючи зовнішньоекономічну функцію держави України, виділяє її наступні елементи: 1) стимулювання розвитку національної економіки ззовні; 2) стимулювання інтеграції в світову економіку; 3) зовнішньоекономічне співробітництво; 4) участь в роботі міжнародних економічних організацій та їх об'єднань; 5) захист та забезпечення економічної безпеки, економічного суверенітету та економічної незалежності [с. 89].

З юридичної точки зору складовими ЗЕД держави постають такі напрями діяльності держави через її органи:

- 1) укладення державою міжнародних договорів з економічних питань ;
- 2) прийняття нормативно-правових актів та інших джерел національного права, що регулюють зовнішньоекономічні відносини за участю суб'єктів господарювання;